

HAVO 3

CANDEA
COLLEGE

PROFIELWIJZER 2025

Beste leerlingen en ouders van 3 havo,

Dit boekje is bedoeld voor leerlingen die nu in de derde klas havo zitten en hun ouders of verzorgers. Je vindt hierin de praktische informatie die nodig is bij het maken van de profielkeuze.

Binnenkort vragen wij je om een keuze te maken voor het profiel en het vakkenpakket waarin je over twee jaar examen gaat doen. Deze keuze is de eerste van vele keuzes die je nog gaat maken in verband met jouw verdere loopbaan. Dit legt in zekere zin de basis en het is daarom belangrijk om er goed over na te denken.

Het kiezen van een profiel is geen eenvoudige zaak. Behalve het ontdekken van wat jij kunt en wilt is het ook belangrijk dat je op de hoogte bent van de doorstroommogelijkheden naar het hbo. Tijdens het vak vhbo ben je daar al volop mee bezig geweest. Ook de keuzemogelijkheden die het Candea College biedt, zijn belangrijk om te bestuderen. En dan zijn er behalve de algemene overgangseisen nog de aparte overgangseisen per profiel waar je zeker meer van moet weten!

Tijdens het maken van de profielkeuze krijg je hulp van je mentor en ouders of verzorgers en van de decaan. Toch ben jij degene die in havo 4 en 5 verder gaat met het gekozen profiel. Het is daarom jouw verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat je alle benodigde informatie hebt zodat je een goede keuze kunt maken. Het is dus belangrijk goed te luisteren en te reageren op adviezen, veel en gericht te vragen en uiteindelijk zelf een beslissing te nemen.

Succes hiermee!

Mocht je vragen of opmerkingen hebben over de pakketkeuze of over dit boekje dan kun je mailen naar:

Decanen havo

Rosalien Stevens, Decaan havo
Jan-Hendrik de Jonge, Decaan havo/ vwo
Roel Klok, Teamleider leerjaar 2 en 3

r.stevens@candea.nl
jh.dejonge@candea.nl
r.klok@candea.nl

Inhoud

1. Het tijdschema van de keuzebegeleiding in 3 havo	3
2. Vakadviezen	3
3. De pakketkeuzemogelijkheden voor het havo-examen.	4
4. Een voorbeeld van het profielkeuzeformulier	5
5. Extra vak	6
6. Informatie over de profieleisen voor 4 havo	7
7. De vooropleidingseisen voor hoger onderwijs	11
8. Informatie over het doorstromen van 5 havo naar 5 vwo	16
9. Informatie over het doorstromen van 3 havo naar 4 mavo	16
10. Beschrijvingen van de nieuwe keuzevakken:	17

1. Het tijdschema van de keuzebegeleiding in 3 havo

Door het jaar heen	Voorbereiding hbo + Qompas
Dinsdag 29 januari 2025	HAN-ochtend Arnhem
Maandag 3 februari 2025 t/m Vrijdag 7 februari 2025	LOB-Week: Docenten vertellen over hun eigen loopbaankeuzes en de relevantie van hun vak.
Dinsdag 4 februari 2025	Workshopmiddag nieuwe vakken BSM, (Bedrijfs)economie, Q-Highschool
Vrijdag 7 februari 2025	Deadline vakadviezen in SOM
Donderdag 13 februari 2025	Ouderavond, profielpresentatie door leerlingen
Vrijdag 14 februari 2025	Uitdelen profielkeuze-boekje en voorlopige keuzeformulier
Uiterlijk vrijdag 28 februari 2025	Voorlopige profielkeuze inleveren (op papier) bij de mentor
Maart 2025	Gesprekje met de decaan
Uiterlijk vrijdag 28 maart 2025	Inleveren definitieve pakketkeuze <i>digitaal</i> Meer informatie t.z.t. via de mail.

2. Vakadviezen

Naast alle cijfers die je voor een vak hebt behaald krijg je ook een advies per vak. We onderscheiden 5 categorieën in de adviezen (met als uitgangspunt de voorspellende waarde voor het eindexamencijfer):

A	De leerling haalt voor mijn vak een 7,0 of hoger. (heeft compensatie)
B	De leerling haalt in ieder geval een 6,0.
C	Ik twijfel als docent of het uiteindelijk een 5,0 of een 6,0 zal worden.
D	Ik weet bijna zeker dat het niet hoger dan een 5,0 zal worden, maar ook niet lager.
E	Geen perspectief. Een 4,0 of lager.

Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat je een C, D, of E advies krijgt voor wiskunde, scheikunde en natuurkunde. Bedenk dan of het wel een goede keuze voor jou is om een NG of een NG profiel te kiezen. De adviezen worden door de docenten voor 7 februari in SOM gezet.

3. De pakketkeuzemogelijkheden voor het havo-examen:

Je kiest een van de vier profielen:

- Cultuur en Maatschappij (CM)
- Economie en Maatschappij (EM)
- Natuur en Gezondheid (NG)
- Natuur en Techniek (NT)

Het door jouw gekozen profiel bestaat uit de volgende onderdelen:

- Gemeenschappelijk deel
- Profielvakken
- Profielkeuzevakken
- Keuze examenvak

Het gemeenschappelijk deel bestaat voor alle profielen uit:

- Nederlands
- Engels
- Maatschappijleer - *Wordt in leerjaar 4 afgesloten, telt samen met CKV en het profielwerkstuk uit 5 havo mee als volwaardig cijfer op de eindexamenlijst. Dit vak doet dus mee in de zak-slaagregeling in 5 havo.*
- Lichamelijke Opvoeding
- Culturele en Kunstzinnige Vorming - *Wordt in leerjaar 4 afgesloten, telt samen met Maatschappijleer en het profielwerkstuk uit 5 havo mee als volwaardig cijfer op de eindexamenlijst. Dit vak doet dus ook mee in de zak-slaagregeling.*
- Vhbo (alleen lessen en vinkopdrachten)
- Maatwerk (ondersteuningslessen, verrijkingslessen)

De verplichte profielvakken zijn:

CM	EM	NG	NT
Geschiedenis	Wiskunde A Economie Geschiedenis	Biologie Scheikunde	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde

Daarbij kies je dan nog je overige examenvakken (zie profielkeuzeformulier).

Profielkeuzeformulier HAVO

CANDEA
COLLEGE

Naam:	
Klas:	
Datum:	
Handtekening: Ouder/verzorger	

Wil je eventueel doorstromen naar het vwo?

- ja (kies Frans of Duits, een extra vak is een pré)
 nee

Gemeenschappelijk deel

- Engels Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV)
 Nederlands Lichamelijke Opvoeding (LO)
 Maatschappijleer

Cultuur & Maatschappij

Verplicht:

- Geschiedenis

Kies 1 van:

- Duits
 Frans

Kies 1 van:

- Muziek
 Tekenen

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde
 Economie

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde
 Biologie
 Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)
 Duits
 Economie
 Frans
 Wiskunde A*

*zonder wiskunde wordt rekenen gevolgd

Economie & Maatschappij

Verplicht:

- Economie
 Geschiedenis
 Wiskunde A

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde
 Bedrijfseconomie
 Duits
 Frans

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde
 Bedrijfseconomie
 Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)
 Biologie
 Duits
 Frans
 Muziek
 Tekenen

Natuur & Gezondheid

Verplicht:

- Biologie
 Scheikunde

Kies 1 van:

- Wiskunde A
 Wiskunde B

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde
 Natuurkunde
 Onderzoek en Ontwerp

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde
 Bedrijfseconomie
 Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)
 Duits
 Economie
 Frans
 Muziek
 Natuurkunde
 Onderzoek en Ontwerp
 Tekenen

Natuur & Techniek

Verplicht:

- Natuurkunde
 Scheikunde
 Wiskunde B

Kies 1 van:

- Biologie
 Onderzoek en Ontwerp

Kies 1 van:

- Bedrijfseconomie
 Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)
 Biologie
 Duits
 Economie
 Frans
 Muziek
 Onderzoek en Ontwerp
 Tekenen

5. Extra vak

Naast de standaard profielkeuze is er ook de mogelijkheid om een extra vak te volgen. Er zijn verschillende redenen om dat te overwegen. Dat kan met een vervolgstudie te maken hebben, of de doorstroom naar het vwo (dit is wenselijk, maar niet altijd noodzakelijk!). Het kan ook zijn dat een van je ouders bijvoorbeeld een Franstalige afkomst heeft of als je zelf een tijdlang in Duitsland hebt gewoond. Dan kan het zijn dat deze taal je zo goed afgaat dat je het makkelijk als extra vak opneemt naast je normale profielkeuze.

We hebben de volgende stappen bepaald voor de toekenning van het extra vak:

1. Je geeft op de achterkant van het profielkeuzeformulier aan dat je interesse hebt voor het volgen van een extra vak.
2. De vakken O&O en BSM zijn uitgesloten om te volgen als extra vak.
3. Jouw verzoek wordt in de overgangsvergadering besproken en moet worden goedgekeurd. De school mag het verzoek afwijzen, wanneer zij dat in jouw belang vinden.
4. Wanneer er toestemming is verleend word je aan het begin van het nieuwe schooljaar uitgenodigd voor een bijeenkomst waarin je alle informatie krijgt die je nodig hebt om goed te kunnen starten.
5. Het extra vak wordt niet opgenomen in het rooster, waardoor de kans groot is dat niet alle lessen gevolgd kunnen worden. Er wordt dus een grote mate van zelfstandigheid gevraagd. Je wordt gekoppeld aan een vakdocent waarmee je afspraken maakt over je aanwezigheid en toetsing.
6. Het extra vak is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Dus het extra vak wordt minimaal 1 schooljaar gevolgd.
7. Ook tijdens volgende schooljaren heeft de school de mogelijkheid tot het extra vak terug te trekken als het in het belang is van de (resultaten van) leerling.

We adviseren om iemand uit de klas van het extra vak te vragen (een buddy) om je op de hoogte te houden van de info die je mist bij de lessen dat je afwezig bent. Voor vragen en mogelijkheden kun je terecht bij de decanen.

In plaats van een extra vak op school, kun je er ook voor kiezen een vak (parcours) te volgen op de Quadraam Highschool. Zie meer informatie op de laatste pagina.

6. Informatie over de profieleisen voor Havo-4.

CM
Cultuur en
Maatschappij

Gemeenschappelijk deel
NE. EN. MA. LO. CKV

Verplicht:

Geschiedenis

Kies 1 van:

Duits

Frans

Kies 1 van:

Muziek

Tekenen

Kies 1 van:

Aardrijkskunde

Economie

Kies 1 van:

Aardrijkskunde

Biologie

**Bewegen, Sport en
Maatschappij (BSM)**

Duits

Economie

Frans

Wiskunde A

CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

Om dit profiel te mogen kiezen, hanteren we de volgende richtlijnen:

- Nederlands
- geschiedenis
- gekozen mvt (Frans of Duits)
- Als je geen wiskunde kiest volg je het vak rekenen.

19 punten en maximaal 1 onvoldoende zijnde een 5
óf 18 punten en geen onvoldoende
voor het profielkeuzevak ak/mvt/mu/te minimaal een 6

EM
**Economie en
maatschappij**

Gemeenschappelijk deel
NE, EN, MA, LO, CKV

Verplicht:

- Economie**
- Geschiedenis**
- Wiskunde A**

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde**
- Duits**
- Frans**
- Bedrijfseconomie**

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde**
- Bedrijfseconomie**
- Bewegen, Sport en
Maatschappij (BSM)**
- Biologie**
- Duits**
- Frans**
- Muziek**
- Tekenen**

ECONOMIE EN MAATSCHAPPIJ

Om dit profiel te mogen kiezen, hanteren we de volgende richtlijnen:

- Nederlands
- wiskunde
- geschiedenis

19 punten en maximaal 1 onvoldoende zijnde een 5
óf 18 punten en geen onvoldoende

voor het profielkeuzevak ak/Frans/Duits minimaal een 6

NG
Natuur en
gezondheid

Gemeenschappelijk deel
NE, EN, MA, LO, CKV

Verplicht:

- Biologie**
- Scheikunde**

Kies 1 van:

- Wiskunde A**
- Wiskunde B**

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde**
- Natuurkunde**
- Onderzoek en Ontwerp**

Kies 1 van:

- Aardrijkskunde**
- Bedrijfseconomie**
- Bewegen, Sport en
Maatschappij (BSM)**
- Duits**
- Economie**
- Frans**
- Onderzoek en Ontwerp**
- Muziek**
- Natuurkunde**
- Tekenen**

NATUUR EN GEZONDHEID

Om dit profiel te mogen kiezen, hanteren we de volgende richtlijnen:

- biologie
- gekozen wiskunde A of B
- scheikunde

19 punten en maximaal 1 onvoldoende zijnde een 5
óf 18 punten en geen onvoldoende
voor het profielkeuzevak ak/na minimaal een 6

Let op! Bij de keuze voor wiskunde-in combinatie met natuurkunde geldt eis van het profiel natuur en techniek.

NT
Natuur en techniek

Gemeenschappelijk deel
NE, EN, MA, LO, CKV

Verplicht:

- Natuurkunde**
- Scheikunde**
- Wiskunde B**

Kies 1 van:

- Biologie**
- Onderzoek en Ontwerp**

Kies 1 van:

- Biologie**
- Bedrijfseconomie**
- Bewegen, Sport en
Maatschappij (BSM)**
- Duits**
- Economie**
- Frans**
- Muziek**
- Onderzoek en Ontwerp**
- Tekenen**

NATUUR EN TECHNIEK:

om dit profiel te mogen kiezen, moet je voldoen aan de volgende **profiel**eis:

- wiskunde B
- natuurkunde
- scheikunde

minimaal 20 punten en geen onvoldoende

7. Vooropleidingseisen

* = toelaatbaar / als er een vak wordt genoemd is dat verplicht / # = niet toelaatbaar

Bachelorinstroom met havo-diploma

Economie

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Accountancy	*	econ of be	*	(econ of be) + (wisA of wisB)
Bedrijfskunde	*	*	*	*
Business Innovation	*	*	*	*
Business IT & Management	*	*	*	*
Business Studies	*	*	*	*
Bestuurskunde/Overheidsmanagement	*	*	*	*
Commerciële Economie	*	*	*	(econ of be) + (wisA of wisB)
Communicatie	*	*	*	wisA of wis
Creative Business	*	*	*	*
European Studies	*	*	*	*
Facility Management	*	*	*	*
Finance & Control	*	econ of be	*	(econ of be) + (wisA of wisB)
Finance, Tax and Advice	*	econ of be	*	(econ of be) + (wisA of wisB)
Food and Business	*	*	*	(econ of be) + (wisA of wisB)
Hotel Management ¹	2 ^e mvt	2 ^e mvt	2 ^e mvt	econ of be
Human Resource Management	*	*	*	*
Integrale Veiligheidskunde	*	*	*	*
International Business	*	*	*	econ of be of wisA of wis
Journalistiek	*	*	*	*
Kunst en Economie	*	*	*	*
Leisure & Events Management	*	*	*	econ of be
Logistics Management	*	*	*	*
Ondernemerschap & Retail Management	econ of be	econ of be	*	econ of be
Oriëntaalse Talen en Communicatie	*	*	*	*
Tourism Management	*	*	*	econ of be
Trend Research & Concept Creation in Lifestyle	*	*	*	*
Vastgoedkunde	*	*	*	(econ of be) + (wisA of wisB)

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de wet.

Gedrag en maatschappij

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Pedagogiek	*	*	*	*
Pedagogisch Management Kind en Educatie	*	*	*	*
Sociaal Werk	*	*	*	*
Social Work	*	*	*	*
Sportkunde ¹	*	*	*	*
Theologie	*	*	*	*
Toegepaste Psychologie	*	*	*	wisA of wis
Vaktherapie ¹	*	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de wet.

Gezondheidszorg

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Farmakunde	*	*	*	*
Gezondheid	*	*	*	*
Huidtherapie	*	*	*	*
Management in de Zorg ¹	*	*	*	*
Medische Beeldvormende en Radiotherapeutische Technieken	*	*	*	wisA of wis
Medische Hulpverlening	*	*	*	*
Mondzorgkunde	*	*	*	*
Oefentherapie Cesar	*	*	*	*
Opleiding tot Oefentherapeut	*	*	*	*
Opleiding tot Fysiotherapeut	*	*	*	*
Opleiding tot Verpleegkundige	*	*	*	*
Opleiding Podotherapie	*	*	*	*
Opleiding voor Ergotherapie	*	*	*	*
Opleiding voor Logopedie	*	*	*	*
Optometrie	*	*	*	wisA of wis
Orthoptie	*	*	*	wisA of wis
Psychomotorische Therapie en Bewegingsagogie ¹	*	*	*	*
Tandprothetiek	*	*	*	*
Toegepaste Gerontologie	*	*	*	*
Vaktherapie ¹	*	*	*	*
Verloskunde ¹	biol	*	biol + schk	biol + schk + (wisA of wisB)
Voeding en Diëtetiek	*	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de wet.

Landbouw en natuurlijke omgeving

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Bedrijfskunde en Agribusiness	*	*	*	wisA of wis of wisC
Biotechnologie	*	*	#	#
Bos- en Natuurbeheer	*	*	*	wisA of wis
Dier- en Veehouderij	*	*	schk	schk + (wisA of wis of wisC)
Diermanagement	*	*	biol	#
Food Innovation	*	*	*	*
Food Commerce & Technology	*	*	*	wisA of wis
Forensisch Laboratoriumonderzoek	*	*	schk	(wisA of wisB) + schk
Geo Media & Design	*	*	*	wisA of wis
International Development Management	*	*	*	*
International Food & Agribusiness	*	*	*	wisA of wis
Kust en Zee Management	*	*	*	wisA
Land- en Watermanagement	*	*	*	#
Landscape and Environment Management	*	*	*	econ of wisA of wis
Management van de Leefomgeving	*	*	*	wisA of wis
Milieukunde	*	*	schk	#
Toegepaste Biologie	*	*	schk	#

Tuinbouw & Agribusiness	*	*	*	wisA of wisof wisC
Tuinbouw en Akkerbouw	*	*	schk	#
Tuin- en Landschapsinrichting	*	*	*	*
Voedingsmiddelentechnologie	*	*	wisA+schk	#

² Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs en/of beroepsonderwijs en volwasseneneducatie van de tweede graad.

Onderwijs

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Docent Aardrijkskunde	*	*	*	*
Docent Algemene Economie	econ of be	econ of be	*	econ
Docent Bedrijfseconomie	econ of be	econ of be	*	econ
Docent Biologie	*	*	biol of o&o	biol of o&o
Docent Consumptieve Techniek I en II	*	*	*	*
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving ¹	*	*	*	*
Docent Dans ¹	*	*	*	*
Docent Dienstverlening en Producten	*	*	*	*
Docent en Kennismanager Groene Sector	*	*	*	*
Docent Muziek ¹	*	*	*	*
Docent Theater ¹	*	*	*	*
Docent Duits	dutl	dutl	dutl	dutl
Docent Economie	econ of be	econ of be	*	econ
Docent Engels	*	*	*	*
Docent Frans	fatl	fatl	fatl	fatl
Docent Fries	*	*	*	*
Docent Geschiedenis	*	*	*	*
Docent Gezondheidszorg en Welzijn	*	*	*	*
Docent Godsdienst	*	*	*	*
Intern. Teacher Education for Primary Schools	*	*	*	*
Intern. Teacher Education for Secondary Schools	*	*	*	*
Docent Lichamelijke Opvoeding ¹	*	*	*	*
Learning and Development in Organisations	*	*	*	*
Docent Maatschappijleer	*	*	*	*
Docent Mens en Technologie	*	*	*	wisA of wis
Docent Natuurkunde	*	nat of o&o	nat of o&o	(nat of o&o) + (wisA of wisB)
Docent Nederlands	*	*	*	*
Docent omgangskunde	*	*	*	*
Opleiding Docent Basisonderwijs	*	*	*	*
Opleiding Docent Nederlandse Gebarentaal (NGT)	*	*	*	*
Docent Pedagogiek	*	*	*	*
Docent Scheikunde	*	*	schk	schk + (wisA of wisB)
Docent Spaans	*	*	*	*
Docent Techniek	*	*	*	*
Docent Technisch Beroepsonderwijs	*	*	*	wisA of wis
Docent Wiskunde	*	wis	wis	wis

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex art 7.26 dan wel artikel 7.26a van de wet.

Recht

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
HBO – Rechten	*	*	*	*
Sociaal-Juridische Dienstverlening	*	*	*	*

Taal en cultuur

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Autonome Beeldende Kunst ¹	*	*	*	*
Beeldende Kunst en Vormgeving ¹	*	*	*	*
Cabaret ¹	*	*	*	*
Circus and Performance Art ¹	*	*	*	*
Circus Arts ¹	*	*	*	*
Cultureel Erfgoed	*	*	*	*
Dans ¹	*	*	*	*
Film en Televisie ¹	*	*	*	*
Interdisciplinary Arts ¹	*	*	*	*
Interior Design & Styling ¹	*	*	*	*
Muziek ¹	*	*	*	*
Muziektherapie ¹	*	*	*	*
Popular Culture ¹	*	*	*	*
Theater ¹	*	*	*	*
Vertaalacademie	2 ^e mvt	2 ^e mvt	2 ^e mvt	*
Vormgeving ¹	*	*	*	*

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de wet.

Techniek

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Applied Data Science & Artificial Intelligence	*	*	*	WisA of Wis
Applied Science	*	*	#	#
Archeologie	*	*	*	*
Automotive	*	nat of o&o	Wis+ nat	#
Aviation	*	*	*	#
Bio-informatica	*	*	*	wisA of wisof nat
Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek	*	*	#	#
Biomedische Technologie	*	*	schk + biol	wisA of wis+ schk + biol
Biotechnologie	*	*	#	#
Bouwkunde	*	*	*	#
Bouwtechnische Bedrijfskunde	*	*	*	#
Built Environment	*	*	*	#
Chemie	*	*	#	#
Chemische Technologie	*	*	#	#
Civiele Techniek	*	nat of o&o	#	#
Communication and Multimedia Design	*	*	*	wisA of wis
Creative Media and Game Technologies ¹	*	*	*	wisA of wis
Elektrotechniek	*	nat of o&o	#	#
Embedded Systems Engineering	*	nat of o&o	#	#

Engineering	*	*	*	#
Fashion & Textile Technologies	*	*	*	wisA of wis
Forensisch Onderzoek	*	nat of o&o	#	#
HBO-ICT	*	*	*	*
Industrieel Product Ontwerpen	*	nat of o&o	nat	#
Informatica	*	*	*	*
Logistics Engineering	*	*	*	#
Luchtvaarttechnologie	*	nat of o&o	#	#
Maritiem Officier ¹	*	wisB nat	wisB nat	wisB nat
Maritieme Techniek	*	nat of o&o	#	#
Mechatronica	*	nat of o&o	#	#
Mens en Techniek	*	*	*	#
Milieukunde	*	*	schk	#
Ocean Technology	*	nat of o&o	#	#
Ruimtelijke Ontwikkeling	*	*	*	*
Technische Bedrijfskunde	*	*	*	WisA of wis
Technische Informatica	*	*	wis	wis
Technische Natuurkunde	*	nat of o&o	wis+ nat	#
Toegepaste Wiskunde	*	*	wis	wis
Watermanagement	*	*	*	#
Werktuigbouwkunde	*	nat of o&o	#	#

¹ Voor deze opleiding gelden aanvullende eisen ex artikel 7.26 dan wel artikel 7.26a van de wet.

Sectoroverstijgend

Opleidingen	NT	NG	EM	CM
Global Project and Change Management	*	*	*	wisA of wis

8. Informatie over doorstroom van 5 havo naar 5 vwo

Hiervoor gelden geen specifieke toelatingsvoorwaarden. Je hebt het recht om door te stromen, maar we plannen wel altijd een adviesgesprek met jou en je ouders en met de decaan en coördinator vwo bovenbouw. Tijdens dit gesprek bespreken wat de overstap inhoudt en in hoeverre het vakkenpakket past binnen de keuzeopties in het vwo. Wanneer er een nieuw vak moet worden opgenomen worden er afspraken gemaakt hoe daar het voortraject van wordt vormgegeven. Dit geldt in het bijzonder voor de verplichte moderne vreemde taal (Duits of Frans)!

9. Informatie over doorstroom van 3 havo naar 4 mavo

Wanneer je een hardwerkende leerling bent en het lukt toch niet zo goed in havo 3, dan kan de **vergadering** beslissen dat je naar 4 mavo **mag**. Je zult dan een klein inhaalprogramma moeten doen, afhankelijk van het gekozen pakket.

We vragen je bij twijfel in maart al een pakket voor mavo 4 te kiezen, zodat je niet voor verrassingen komt te staan.

10. Beschrijvingen van de vakken in de bovenbouw

Aardrijkskunde

Aardrijkskunde is allereerst een boeiende en vaak spectaculaire ontdekkingsstocht over onze planeet. Het is verwondering over en nieuwsgierigheid naar hoe de aarde en wereld in elkaar zit. In de bovenbouw ga je dit verder uitzoeken binnen vier domeinen: Wereld, Aarde, Ontwikkelingsland en Leefomgeving.

Onder het domein Wereld wordt vooral de nadruk gelegd op thema's als arm en rijk en globalisering en ingezoomd op de grensregio tussen de VS en Mexico. Onder het domein Aarde wordt ingegaan op natuurlijke en landschappelijke verschijnselen aan het aardoppervlak of in de atmosfeer. Denk aan klimaten, landschapszones, endogene en exogene processen en natuurrampen in de Verenigde Staten. In leerjaar vijf leer je binnen het domein Ontwikkelingsland over de natuurlijke en sociale kenmerken van Brazilië.

Tot slot ligt de nadruk in het domein Leefomgeving op stedelijke gebieden in Nederland en de waterrijke gebieden van Nederland. Hierbij moet je denken aan de kenmerken van het rivierenlandschap, de Nederlandse kust en de gevolgen van klimaatverandering op mogelijke overstromingen en wateroverlast. Tevens werk je binnen dit domein aan twee praktische opdrachten en ga je mee op fietsexcursie.

Er zijn tegenwoordig ontzettend veel aardrijkskundige studies op het HBO te vinden. Bijvoorbeeld: Bos- en natuurbeheer, Geo Media & Design/Geo Informatica, Land en Water Management, Milieukunde, Ruimtelijke Ontwikkeling en Planologie, Tuin- en Landschapsinrichting, Stedenbouwkundig Ontwerpen en Lerarenopleiding Aardrijkskunde. Om aardrijkskunde te kiezen helpt het als je taalvaardig bent en interesse hebt in de wereld om je heen.

Bedrijfseconomie

Sta je op het punt om een vakkenpakket te kiezen? Overweeg dan zeker Bedrijfseconomie! Dit vak is een boeiende mix van kennis over geld, ondernemen, en persoonlijke financiën. Het geeft je inzicht in hoe bedrijven werken, welke financiële keuzes ze maken, en hoe je zelf financieel sterker kunt staan.

Wat kun je verwachten?

- **Leren over financiën:** Ontdek hoe bedrijven winst maken, waarom sommige bedrijven groeien en andere niet, en welke keuzes belangrijk zijn bij het ondernemen.
- **Praktische vaardigheden:** Je leert niet alleen theorie, maar ook hoe je een eigen budget beheert, investeringen afweegt, en kosten berekent. Dit zijn waardevolle vaardigheden die je de rest van je leven kunt gebruiken.
- **Toekomstmogelijkheden:** Bedrijfseconomie legt een solide basis voor opleidingen en beroepen in de economische, financiële, en bedrijfskundige richtingen. Handig als je later misschien een carrière in de zakenwereld wilt!

Kies voor Bedrijfseconomie en ontdek hoe je eigen financiële beslissingen kunt maken, hoe je kansen kunt herkennen, en hoe je met zelfvertrouwen de economische wereld instapt. Klaar om te leren, begrijpen en ondernemen?

Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)

In de onderbouw heb je allemaal LO, Bewegingsonderwijs of, zoals veel mensen het noemen, gym gehad. Gym krijg je ook in de bovenbouw, maar je kunt naast gym het examenvak BSM kiezen.

Dit zijn geen extra gymuurtjes, zo moet je het zeker niet zien. Je leert of maakt kennis met verschillende vaardigheden die je later tijdens je HBO-opleiding of in je werk van pas komen. Dit leer je alleen rondom het thema sport of bewegen.

BSM is opgebouwd uit 4 thema's of domeinen:

- **Bewegen:** Je leert samen met je klasgenoten beter te bewegen, je wordt beter in een bepaalde sport, maar leert ook hoe je hier een ander bij kunt helpen.
- **Bewegen en Regelen:** Je leert hoe je sportactiviteiten begeleid en organiseert.
- **Bewegen en Gezondheid:** Je leert welke invloed sport op je gezondheid heeft, je leert hoe je iemand helpt die een (sport)ongeval heeft gehad, ook leer je iets over trainingsleer.
- **Bewegen en Samenleving:** Je leert over de rol die sport speelt in de samenleving en hoe de samenleving invloed heeft op de sport.

BSM als examenvak is geschikt voor leerlingen die sportgeïnteresseerd zijn en/of leerlingen die in het onderwijs, de zorg of geüniformeerde beroepen terecht willen komen. Bij BSM doe je verschillende zinvolle vaardigheden op zoals, organiseren, presenteren, lesgeven, leiding nemen, initiatieven nemen, objectieve feedback geven en samenwerken.

De enige voorwaarde voor de keuze voor BSM is dat je gezond bent, sport leuk vindt, in ieder geval een V voor LO in de onderbouw hebt (positief advies van je LO-docent in de onderbouw ofwel een positieve bijdrage geleverd hebben).

Biologie

Bij biologie komen het menselijke lichaam met de verschillende orgaanstelsels, tot op celniveau en een stukje chemie aan bod. Bij vwo ga je nog verder op molecuulniveau processen bekijken, zoals wat gebeurt er tijdens de fotosynthese in de cel? Ecologie komt ook aan bod met theorie over planten.

De lesstof van de onderbouw loopt door in de bovenbouw en de leerstof biedt veel meer verdieping. Er is ook een overlap met scheikunde en natuurkunde in leerstof en vaardigheden zoals onderzoek doen en experimenten uitvoeren.

Biologie geeft toegang tot bèta-gerelateerde studies zoals medische biologie, fysiotherapie en geneeskunde. Ook bij ecologiestudies wordt soms biologie gevraagd. Biologie is de leer van het leven en dus ontzettend relevant ten aanzien van het menselijk lichaam en op alle vlakken van gezondheid, natuurbescherming, onderzoek en sociale beroepen.

Iedereen kan biologie in bovenbouw volgen. Het wordt wel aangeraden om scheikunde in het pakket te hebben, dat geeft veel voordelen, maar je moet biologie kiezen als je het interessant vindt.

Duits

Meer dan 100 miljoen mensen in Europa spreken Duits als moedertaal. Duitsland is daarnaast ook de grootste handelspartner van Nederland. Dat maakt de kans heel groot dat je later in je werk of tijdens je vakantie met Duits te maken krijgt!

In de bovenbouw werk je net als in de onderbouw aan luisteren, spreken, schrijven, lezen, grammatica en woordenschat: meestal krijg je de vaardigheden iets meer los (dus per onderdeel) aangeboden, maar verder is het niet heel anders dan in de onderbouw. Eigenlijk gaan we gewoon verder met waar je in klas 3 gebleven bent!

Economie

Economie is een vak dat je veel meer leert dan alleen cijfers en grafieken. Het geeft je inzicht in hoe de wereld om je heen werkt, en dat is kennis waar je je hele leven wat aan hebt! Wat leer je? Je leert waarom prijzen stijgen, wat inflatie betekent, en hoe de overheid besluiten neemt over bijvoorbeeld belastingen. Je ontdekt hoe bedrijven winst maken, wat werkloosheid precies inhoudt, hoe de wereldhandel werkt en hoe alles met elkaar samenhangt in onze economie. Kortom, je leert over dingen die elke dag invloed hebben op jouw leven, van je zakgeld tot de prijs van een bioscoopkaartje.

Naast kennis, leer je bij Economie ook praktische vaardigheden waar je veel aan hebt. Je leert kritisch nadenken en vraagstukken analyseren, wat van pas komt bij allerlei vakken. Ook ontwikkel je vaardigheden om economische problemen op te lossen: hoe maak je de beste keuzes met een beperkt budget, of hoe voorspel je de effecten van bepaalde maatregelen? Dit zijn handige skills voor je studie, maar ook in het dagelijks leven en later in je werk.

Er zijn volop toekomstmogelijkheden voor wie iets met economie doet! Of je nou later in het bedrijfsleven wilt werken, als ondernemer, beleidsmaker, of journalist, kennis van economie is overal waardevol. Veel studies sluiten perfect aan op wat je bij Economie leert, zoals bedrijfskunde, rechten, en internationale betrekkingen. Daarnaast maakt economische kennis je breder inzetbaar, omdat je dan de taal van de 'geldwereld' begrijpt.

Engels

Engels is een kernvak. Dit betekent dat het voor iedereen verplicht is tot en met het eindexamen en dat je er minimaal een 5 voor moet staan. Voor de meeste leerlingen is dit geen probleem.

In de onderbouw werken we met één methode AllRight. In de bovenbouw gebruiken we niet één methode maar gebruiken we verschillende materialen. Je hebt in klas 1 t/m 3 de basis van de taal leren kennen en dat herhaald en er ingeslepen. In de bovenbouw gaan we daarop voortborduren.

Bij Engels kan je onderscheid maken tussen grammatica, spreekvaardigheid, luistervaardigheid, schrijfvaardigheid, leesvaardigheid en literatuur. Met de vaardigheden maken we van klas 3 naar klas 4 een behoorlijke stap richting het niveau van je examen. Dat kan best even wennen zijn, maar dat wennen doen we samen. We herhalen de grammatica nog een keer, maar wel alleen datgene dat nodig is. Literatuur is ook een verschil met wat je aan boekjes hebt gelezen in de onderbouw. Je gaat samen en alleen kennis maken met boeken, gedichten en verhalen van Britse en Amerikaanse schrijvers.

Als Engels je heel erg makkelijk afgaat, is er in het voorexamenjaar (H4 of V5) ook de mogelijkheid om versneld examen te doen. Dit houdt in dat je een toelatingstoets doet en dat je een extra programma voor Engels doorloopt, zodat je in dat jaar je eindexamen voor Engels kan doen.

Engels is een vak waar je altijd iets aan hebt. Bij het luisteren naar muziek, het volgen van een film, het nieuws, een serie, op vakanties. Engels is overal. Veel vervolgstudies gebruiken ook Engelstalige boeken en er zijn zelfs studies die volledig in het Engels gevolgd moeten worden. Engels is dus voor iedereen nuttig en nodig!

Frans

Met wereldwijd 300 miljoen sprekers is Frans een van de weinige talen die in alle landen wordt onderwezen. Frans wordt, buiten Frankrijk, ook in ons buurland België en in Luxemburg gesproken.

In de bovenbouw ga je verder met de stof die je in de onderbouw hebt geleerd. We werken met dezelfde methode als in de onderbouw dus dat zorgt voor herkenning en structuur. De nadruk komt meer te liggen op de vaardigheden (lezen, schrijven, spreken, luisteren) dan op de grammatica en woordenschat. Omdat deze laatste twee uiteraard wel heel belangrijk zijn, besteden we hier ook aandacht aan maar dan meer ter ondersteuning van de vaardigheden. Ook besteden we aandacht aan cultuur zodat je buiten de officiële lesstof ook kennis maakt met Frankrijk en de uitgebreide Franse cultuur.

Geschiedenis

In de bovenbouw behandelen we opnieuw de 10 tijdvakken, maar nu gaan we natuurlijk dieper in op de stof. We starten met de Prehistorie, de Klassieke Oudheid en de Middeleeuwen, we eindigen het jaar met de Wereldoorlogen en de Koude Oorlog. In het examenjaar zijn er een aantal onderwerpen (historische contexten) die we uitgebreid behandelen. Ook ga je aan de gang met het oefenen met bronnen. Bij geschiedenis leer je als geen ander om onderscheid te maken tussen hoofd- en bijzaken, oorzaak-gevolgrelaties herkennen en een kritische houding aannemen. We

leggen regelmatig de link tussen heden en verleden. Geschiedenis helpt je om de gebeurtenissen in de wereld vandaag de dag beter te begrijpen. In principe is iedereen welkom om dit mooie en belangrijke vak te kiezen, wel is het goed om je ervan bewust te zijn dat het een vak is waarbij veel wordt gelezen en geschreven.

Muziek

Bij muziek heb je in de eerste leerjaren vooral kennis gemaakt met muziek maken, beluisteren en het toepassen en kunnen herkennen van muziektheoretische vormen zoals instrumenten, muziekvormen en stijlen.

In de bovenbouw en aanloop daarnaar toe ga je aan de hand van de methode BeatsnBits, naast praktische uitvoering (spelen en zingen) je ook meer toeleggen op muziekgeschiedenis, muziekanalyse en muziektheorie, onderverdeeld in onder andere muziek vak theorie, muziek en cultuur, analyse en herkennen, improvisatie en componeren en solfège (training luistervaardigheid).

Alle leerlingen kunnen in ieder profiel het vak muziek als examenvak kiezen (ook als extra vak afhankelijk van het rooster). Naast het belangrijke feit dat het vak muziek leuk is om te volgen is het ook zeer goed als achtergrond bij creatieve vakgebieden. Denk hierbij onder andere aan ontwerpen, kunstvakgebieden, design en presentatie, gamedesign, journalistiek.

Vooraf heeft het vak muziek veel te bieden in je persoonlijke ontwikkeling en presentatie mogelijkheden. Eigenlijk is het vak muziek goed voor elk mens in ontwikkeling. Dat is ook één van de voornaamste redenen dat muziek nu in alle profielen gekozen kan worden.

'Muziek maakt je slimmer' is inmiddels vanuit de wetenschap bewezen. Muziek (kunst) is net als rekenen en taal één van de basisvakken op school. Op welke manier dan ook bezig zijn met muziekonderwijs zorgt voor een betere en bredere ontwikkeling van en in je hersenen.

Natuurkunde

Natuurkunde, biologie en scheikunde vormen samen de natuurwetenschappen. Bij natuurkunde nemen we je daarin mee in de wereld van de niet-levende natuur. In de onderbouw heb je bij al kennism gemaakt met fenomenen als elektriciteit, energie en beweging. In de tweede klas mocht je in het planetarium de grootsheid van de ruimte ontdekken.

In de bovenbouw gaan we met deze en nieuwe onderwerpen verder. Thema's als beweging, de ruimte en elektriciteit komen terug, maar we gaan ons op havo ook verdiepen in bijvoorbeeld licht en automatisering. Op het vwo besteden we aandacht aan onderwerpen als biofysica, relativiteit en de quantummechanica.

We proberen natuurverschijnselen te begrijpen en na te bootsen aan de hand van (wiskundige) modellen. Redenaties, berekeningen, simulaties, practica: er komen verschillende manieren van probleemoplossing aan bod in de bovenbouw. We besteden aandacht aan de wetenschappelijke methode, de systematische wijze waarop kennis tot stand komt. Het systematische denken dat we bij al deze aspecten trainen bij natuurkunde, komt op veel momenten van pas.

Natuurkunde is mede hierom ook een vak dat bij verschillende opleidingen verplicht wordt gesteld om toegelaten te kunnen worden. In het HBO gaat het dan vaak over de

technische opleidingen. In het WO geldt het voor een grotere hoeveelheid opleidingen: ook veel opleidingen die te maken hebben met de aarde en/of het klimaat, exacte opleidingen en opleidingen die zich richten op de gezondheidszorg (geneeskunde, tandheelkunde) vragen Natuurkunde in je vakkenpakket.

Laat jij je komende jaren ook verrassen door de wondere wereld van de Natuurkunde? We zien je graag!

Nederlands

Het vak Nederlands bestaat uit leesvaardigheid, schrijfvaardigheid, mondelinge taalvaardigheid en literatuur (fictie). In de onderbouw hebben we gewerkt aan deze onderdelen (vaak ook gecombineerd). In de bovenbouw gaan we daarmee verder. De teksten die we lezen en schrijven worden langer en van hoger niveau. Ook leer je meer over literatuur en de literatuurgeschiedenis van de middeleeuwen tot nu. Hierbij richten we ons op literatuur die geschreven is voor volwassenen.

Nederlands is een kernvak. Dat betekent dat het voor iedereen verplicht is om hier examen in te doen en dat je er minimaal een vijf voor moet halen bij je eindexamen. Het advies dat je krijgt voor Nederlands is dus geen advies voor het wel of niet kiezen van het vak, maar een inschatting over je kans van slagen voor Nederlands op het vwo.

Onderzoek & Ontwerp

Slimme technologie is niet meer weg te denken uit onze maatschappij, ook (of juist) in branches als de zorg en de groene sector. Er blijft grote behoefte aan duurzame en innovatieve oplossingen. Daar zijn goed opgeleide mensen voor nodig. Het technasiumonderwijs stoomt havo- en vwo-leerlingen klaar tot nieuwsgierige en succesvolle studenten van bètatechnische studies. In principe kun je het vak O&O volgen als je een NG of NT profiel hebt. In de vierde klas krijg je nog een opdracht van je docent, maar daarna ga je zelf opdrachtgevers en experts zoeken. Je werkt altijd zelfstandig in groepen van 3 of 4 leerlingen, legt zelf de contacten en leert zo omgaan met mensen uit het bedrijfsleven en de manier van denken op de werkvloer. Natuurlijk probeer je opdrachten te vinden die passen bij jouw persoonlijke interessegebied. Lijkt je dat een uitdaging, kies dan voor het Technasium!

Met het volgen van het vak O&O heb je met name in de natuurwetenschappelijke vervolgstudies een voorsprong als het aankomt op grondig samenwerken en wetenschappelijk onderzoek doen. Vaardigheden die meteen nodig zijn op je vervolgopleiding.

Scheikunde

Scheikunde is een bètavak en is sterk verwant met natuurkunde en vormt daarnaast een basis voor biologie. In de bovenbouw zit in het vak verplicht in de profielen NG en NT. Je gaat verder met datgene wat je in de derde klas hebt geleerd en in de bovenbouw ga je dieper in op de bouwstenen van stoffen, reactietypen en chemisch rekenen. Aan bod komen onderwerpen als “de chemie van het leven (biochemie)”, “kunststoffen en plastics”, “Zouten, Metalen en Moleculaire Stoffen”, “Zuren, Basen en Redox” en de chemische industrie. Goed kunnen rekenen, logisch nadenken en netjes werken zijn vaardigheden die van pas komen om het vak met succes te kunnen volgen.

Vervolgopleidingen waar het vak scheikunde in terug komt, zijn HBO/WO-studies op bijvoorbeeld het gebied van biologie, geneeskunde, techniek, energie, milieubeleid en materiaalkunde. Maar denk ook aan studies om uiteindelijk wetenschapsjournalist, technisch schrijver, consultant chemie of zelfs docent scheikunde te worden!

In het algemeen kan worden gezegd dat de chemische wetenschap wordt ingezet in het ontwikkelen van nieuwe materialen en in het verbeteren en duurzamer maken van bestaande producten en (industriële) processen. Tot slot is het goed om te weten dat de chemie een belangrijke en toonaangevende bedrijfstak in Nederland is.

Tekenen

Als je er voor kiest om tekenen in je pakket te nemen doe je dat vooral omdat je het leuk vindt en je plezier hebt in het maken en creëren van je eigen werk! Het vak tekenen in de bovenbouw bestaat uit een beeldende opdrachten en de kunstgeschiedenis. Per periode maak je een praktische opdracht en werk je toe naar het examen. Als je het vak tekenen kiest leer je veel over de taal in beelden, vormgeving, kunst en kunstgeschiedenis. Met welk affiche trek ik de aandacht of welk gebouw ziet er aantrekkelijk en boeiend uit? Ieder jaar gaan wij met onze leerlingen op excursie naar Amsterdam, Keulen of Den Haag om in musea kunst te bekijken.

In de bovenbouw richten we ons op het vervolg op het HBO of universiteit. De opdrachten zijn heel divers zodat je een mooi portfolio opbouwt. De opdrachten worden procesmatig aangeboden via het onderzoeken en verkennen van het thema. Je wordt gestimuleerd om eigen keuzes te maken en ontwikkelt zo een persoonlijke manier van vormgeven en waarbij je jezelf specialiseert in een door jou gekozen techniek of materiaal. Bij de toegepaste opdrachten moet je vooral denken aan grafisch ontwerpen (van bv. een affiche of entreebewijs), 3D design, illustreren en modevormgeving, binnenhuisarchitectuur en architectuur.

Voorbeelden van opleidingen: Design Academie, bouwkunde, grafische vormgeving, architect-opleiding, game design, interieurontwerpen, modevormgeving, animatie, fotografie-opleiding, kunstacademie, creatieve therapie, kunst en economie, media en entertainment, tuin en landschapsinrichting, film en televisie, cultureel erfgoed, stedenbouwkundige ontwerpen, kunst en techniek. De kunstgeschiedenis vormt een mooie en een nuttige aanvulling voor opleidingen in de richting van geschiedenis en talen (literatuurgeschiedenis). Ontwikkelingen in wetenschap en techniek bereik je niet door alleen de begaanbare paden te bewandelen. Bij tekenen leer je meerdere oplossingen te bedenken en dit kun je bij iedere vervolgopleiding gebruiken. Gezien deze belangen is het mogelijk om tekenen te kiezen binnen alle profielen.

Wiskunde

Wiskunde A of B of liever helemaal niet?

In de onderbouw heeft iedereen in de klas dezelfde wiskunde. Hiermee leg je een basis voor wat je in de bovenbouw nodig hebt. Wat je in de onderbouw geleerd hebt, daar bouwen we in de bovenbouw op verder. Bij alle vormen van wiskunde leer je om logisch na te denken en precies en kritisch te lezen. Op de havo kun je kiezen tussen wiskunde A of wiskunde B. Mocht je kiezen voor een CM profiel dan zou je ook kunnen kiezen om helemaal geen wiskunde te doen. Je hebt dan verplicht rekenen in havo 4.

Wiskunde A

Wiskunde A is taliger en makkelijker dan wiskunde B. Het is belangrijk om goed te lezen en de opgaven zijn vaak aan praktische situaties gekoppeld. Hiermee leer je dus goed kritisch te zijn over de gegevens en te filteren wat je nodig hebt. De technieken die gebruikt worden zijn vaak routines, die opgebouwd en gestandaardiseerd zijn. Het komt dus veel meer neer op het herkennen van het probleem en de bekende strategieën toepassen. De onderwerpen die zowel in wiskunde A als B voorkomen doe je hier op een wat lager tempo dan bij wiskunde B. Daarnaast krijg je bij dit vak statistiek en telproblemen.

Wiskunde A is daarom belangrijk voor vervolgoopleidingen waar statistiek een rol speelt. Denk bijvoorbeeld aan economische richtingen, social studies en management opleidingen. Wel is het zo dat je ook met wiskunde B prima deze studies kunt doen. Als een leerling in de derde klas gewoon goed mee kan komen is wiskunde A een normaal vervolg.

Wiskunde B

Wiskunde B is inzichtelijker en moeilijker dan wiskunde A. Het is onder andere belangrijk voor technische vakken. Veel wiskundige strategieën en technieken worden los van toepassingen behandeld en soms ook bewezen. Het inzichtsniveau is veel hoger dan bij wiskunde A. De onderwerpen die zowel in wiskunde A als B voorkomen doe je hier op een hoger tempo. Ook ga je op een aantal onderwerpen een stuk dieper in. Je hebt hier dus meer inzicht voor nodig. Daarnaast krijg je bij dit vak ook meetkunde en goniometrie. Wiskunde B is dus handig (en vaak verplicht) als je een studie in een technische richting wil kiezen.

De keuze voor wiskunde B is typisch voor leerlingen die exacte vakken leuk vinden en er goed in zijn. We adviseren om wiskunde B alleen te kiezen als je C advies of hoger hebt voor wiskunde B.

Rekenen

Als je kiest voor een CM profiel kun je een pakket kiezen zonder wiskunde. Ben je echt slecht in wiskunde dan is dit zeker het overwegen waard. Houd er wel rekening mee dat veel vervolgstudies wel eisen dat je wiskunde in je pakket hebt. Mocht je kiezen voor een CM-pakket zonder wiskunde, dan heb je in havo 4 verplicht maatwerk rekenen in periode 1, 2 en 3, afgesloten met een rekentoets in toetsweek 3. Deze rekentoets is een officieel onderdeel van je examen en moet je dus maken, maar je cijfer telt niet mee voor je cijferlijst. Je kunt er dus niet op zakken.

Q-Highschool

Q-highschool is een Quadraambreed initiatief en maakt het mogelijk om vakken te volgen die we niet bij ons op school aanbieden. Dat zijn op de Q-Highschool de *Parcoursen*. Je volgt dit vak samen met leerlingen van andere scholen van Quadraam. Je kunt op dit moment kiezen uit filosofie, maatschappijwetenschappen, informatica en wiskunde D. De examenvakken bestaan uit afzonderlijke modules. Dat betekent dat je ieder blok losse modules volgt, die samen één examenprogramma vormen. Iedere module duurt 8 weken. In de 9e week van het blok sluit deze af met een eindproduct (een opdracht of een toets). Je kan zelf variëren in volgorde en soms kan je het examenprogramma eerder afronden dan in het eindexamenjaar. Jij bepaalt zo je eigen parcours! Op het moment dat je besluit niet het gehele examenprogramma te volgen, behaal je toch certificaten die bewijzen dat jij kennis en vaardigheden op het betreffende vakgebied hebt opgedaan. Die kunnen in de toekomst goed van pas komen.

Waar is het?

De bijeenkomsten worden op een van de quadraamscholen gehouden. Reizen van max 20 minuten doe je zelfstandig, alles daarboven en in periodes van slecht weer word je vervoerd met een taxi vanaf het Candea College. Na je aanmelding ontvang je een definitieve bevestiging. In de bevestiging staat op welke locatie de module of het avontuur plaats vindt.

Voor wie is het?

Aangezien je qua organisatie wat meer moeite moet doen en je buiten het zicht van onze docenten bezig bent is dit concept voor leerlingen met een grote zelfstandigheid. Als er informatie onduidelijk is, zal je er zelf achter aan moeten gaan. De regie ligt bij de leerling. Ga daarom vooraf goed na waarom je het vak wil en of je de ruimte hebt om zelfstandig aan de slag te gaan.

Is er nog meer?

Je kan naast examenvakken ook korte cursussen doen. Dat zijn de *avonturen*. Je gaat een blok lang aan de slag met een leervraag of leerbehoefte die je hebt. Voor een avontuur kun je als leerling zelf een leervraag indienen of je kunt je aansluiten bij een interessante leervraag van anderen, die ongeveer dezelfde interesse of behoefte hebben als jij. Uitgangspunt is altijd dat jij heel graag het antwoord op de leervraag wilt ontdekken. Voorbeelden van leervragen kunnen zijn: Hoe organiseer je een top festival? Wat zijn de tien meest geloofwaardige mythes over voeding? Of hoe overleef je de eerste drie maanden op kamers?

Tijdens een avontuur verken je altijd verschillende kennisgebieden die met het onderwerp te maken hebben. Je gebruikt niet alleen je *brains*, maar ook je *body*. theorie en praktijk worden gecombineerd. Je leert jezelf en anderen beter kennen en je leert hoe de wereld in elkaar zit en hoe jij daaraan kunt bijdragen. Ook ontmoet je mensen van wie je veel kunt leren. Met ieder avontuur kun jij je persoonlijk én intellectueel ontwikkelen! Voor meer informatie zie: q-highschool.nl.